

Kapittel 1 – De første årene (1917-27)

Det første forsøk

Sandefjord Roklubb ble altså stiftet 8. juli 1917, men egentlig kunne klubben vært eldre enn som så. For allerede rundt år 1900 var det roaktivitet i byen. I forbindelse med klubbens 10-års jubileum hadde Johan H. Eriksen et intervju med tannlege Carl Fonahn i Bergen, og vi gjengir deler av dette intervjuet her:

"Naar Sandefjords Roklub nu feirer sit 10 aars jubilæum, saa vet naturligvis alle at rosporten her er ældre end dette tal kan tyde paa. Men faa av dem som dyrker den herlige sport vet sikkert lite om det første forsøk, de første aaretag som blev tat i en regulære 4-er paa "landets vakreste robane.

Rosporten i vort land er ikke gammel, sammenlignet med moderlandets - Englands - Men man hadde dog ikke drevet svært lenge her hjemme før Sandefjord kom med, og det tjener de mænd til ære, som den gang gik i spissen og efter mange vanskeligheter fik en klub i stand, og efter endnu flere vanskeligheter fik skaffet materiell til denne. Naar stifterne av den nuværende klub ved jubilæet nevnes med ære, bør derfor ikke pionerene glemmes, de som tok de første og vanskelige tak paa sleiden".

Disse første takene ble altså tatt i år 1900, og det var også året for stiftelsen av den første roklubben i Sandefjord. Det samme år ble Norges Roforbund dannet. Klubben kunne altså feiret sitt 100-års jubileum allerede i år 2000, men slik skulle det ikke gå. Den første klubben gikk inn igjen. Tiden var ennå ikke moden.

Det kan være forskjellige årsaker til det, men jeg vil tro at økonomi spilte en viktig rolle. Fonahn forteller at det var et svare strev å skaffe penger til materiell:

"Jeg hadde lest en del om rosport, og vi pratet også om saken, gutterne imellem. Vi rodde vel kanskje ogsaa i bruksbaater, men tanken om at faa en "virkelig" baat fortonet sig nærmest som en himmelblaa drøm."

Hva gjorde man så? Jo, en gjorde det idrettslag alltid har gjort; de startet innsamling av penger.

"Vi nøiet oss med basarer - yderst enkle og let oversiktelige. Byens unge damer var like sportsinteressert da som nu, og med glæde solgte de vore "nummere" paa de fordringsløse gjenstande. Lokalet var fars gaard ved Stentorvet. Senere ogsaa paa "Meierisalen", men da synes vi at vi rent overgik os selv."

Etter iherdig innsats greide de å skrape sammen 200 kroner, og så ble Fonahn sendt med sykkel (!) til Christiania for å forhøre seg om det var mulig å skaffe til veie noen brukte båter. Han ble først avvist. Major Seeberg i Christiania Roklub mente de like gjerne kunne sette noen glideseter i vanlige prammer, men en slik beskjed torde ikke Fonahn komme tilbake til Sandefjord med. Men etter "nogen forhandling" fikk han tilslag på to båter - en innrigger og en utrigger. Da var det også slutt på pengene. Men etter å ha ordnet gratis skipsleilighet for båtene til Sandefjord på kystbåten "Laugen" kunne han "noksaa fornøid trampe paa pedalene hjemover med et restbeløp av kr 0,35 i lommen". I Drammen punkterte han, og måtte benytte de siste ørene på et tvilsomt overnattingssted.

"Laugen" ble mottatt med store ovasjoner da den ankom byen, og den første Sandefjords Roklub ble så stiftet i høytidelig former. Båthus ble anskaffet i to sjøboder på Stub, og rotreningen kunne begynne. De sportslige resultatene var ikke de aller beste, og i hvert fall ikke "i forhold til den senere klubs ærefulde forsvaren av de Sandefjordske farver".

Hvor lenge levde så klubben? Det hadde ikke Fonahn noe svar på. Han forlot da også byen etter en stund. Men han husket navnet på flere av dem som var med den gang:

"Leif Bryde spilte jo en fremtrædende rolle, han var bl.a rochef. Han coxet forresten ogsaa ganske udmerket. Haldor Virik var ogsaa ivrig og Sigurd Freberg var sportsmand paa sin hals. Jens Pedersen kunde ogsaa hænge godt i aaren, og Anton Andersen og Lars Freng husker jeg var med. Videre Støkken-guttene og Hansen-guttene – Theodor og Halvard – Peder Bjørnsgaard og flere andre".

Vi skjønner at vennskapet var sterkt i klubben også den gang, når han 27 år seinere så godt husker hvem han rodde sammen med. Han understreker dette selv:

"Minderne fra de glade og strevsomme dager har jeg bevaret, og glæden over kamerat-samværet i Sandefjord den gang har senere betydt meget for mig. Jeg kan derfor ikke sterkt nok tilholde ungdommen at slutte op om idrætsaken, og ved aktiv deltagelse styrke krop og sind – paa alle maater vil man ha det igjen senere i livet"

Så langt Fonahns beretning. Intervjueren – Johan H. Eriksen legger til for egen del:

"Naar Roklubbens grønne vimpel lystig smelder over seirende lag, er det mer end tak nok for stræv og arbeid".

1917 - Året da det begynte for alvor

1917 var et dramatisk år. 1. verdenskrig pågikk på tredje året. På slagmarkene i Flandern døde millioner av unge menn i det som britene senere skulle kalle "The Great War". Det var en blodtapping uten like i historien. I det gamle keiserriket Russland var Tsar Nikolai II tvunget til å abdisere, samfunnet var i full oppløsning og revolusjonen nærmet seg med stormskritt.

Norge var nøytrale under 1. verdenskrig, men krigen rammet oss likevel hardt. Ubåtkrigen førte til at hundrevis av norske sjøfolk mistet livet. Krigen førte også til at prisene steg i Norge. Samtidig ble lønningene holdt på samme nivå. Lønns-mottakerne opplevde at kjøpekraften ble kraftig svekket i det som ble kjent som "dyrtiden". Konsumprisindeksen steg med 140 % fra 1914 til 1918. Den 13. og 14. mai 1917 ble det holdt et møte med Den faglige Landsorganisasjonens representantskap, Det norske Arbeiderpartis sentralstyre og stortingsgruppe, der det ble forfattet følgende krav:

“Dyrtiden har nu nådd et så kritisk punkt, at vi på det arbeidende folks vegne må kreve en øieblikkelig og mere effektiv inngripen herimot statsmaktene. Vi krever gjennomført en samfundsmessig ordning med produksjonen, importen og omsetningen av livsfornödenheter samt offentlig tilskudd beregnet på å bringe vareprisene i overensstemmelse med forbrukernes betalingsevne.”

Den 24. mai 1917 demonstrerte 7000 jernarbeidere foran Stortinget til støtte for kravene. Den 6. juni ble det gjennomført en dags generalstreik med demonstrasjoner over hele landet – også i Sandefjord. Dette var til da den største aksjonen i norsk arbeiderbevegelses historie.

1917 var derfor et vanskelig år for vår unge nasjon. Selv om 1. verdenskrig gikk mot slutten, var det lite som tydet på det sommeren 1917. USA hadde begynt å skrive ut vernepliktige og gjorde seg klar til å gå inn i krigen. Hos våre store nabo i øst gjæret revolusjonen, som i oktober samme år skulle føre til dannelsen av den første kommunistiske stat i Europa. En stat som i sosialismens navn skulle ta livet av millioner av mennesker. Tysklands nederlag etter 1. verdenskrig skulle også ha i seg kimen til at fascismen og nazismen fikk fotfeste i vår verdensdel. Hva det førte til, vet vi så alt for godt. På samme tid hadde altså krigen ført til at store grupper av det norske folk led tungt under dyrtiden.

Det er vanskelig å tenke seg at de seks herrene som var samlet på Hotel Atlantic om kvelden den 9. juni i 1917, hadde slike bekymringer. De tilhørte alle borgerskapet og dermed den mer velstående del av befolkningen. Bare det at de kunne komme på idéen om å starte en ny idrettsforening på denne tiden, vitner om at de hadde helt andre tanker i hodet enn krig, revolusjon og dyrtid.

De seks var skipsreder Olaf Wegger, kontorsjef Iver L. Elieson, kasserer W. Klerck Bryde, bankassistent Aksel Graff, kontorsjef Sverre Brun Sverre Koppang, samt en viss Enevold Holm fra Kristiania, som var ”engageret som instruktør”.

Stiftelsesdokumentet gir oss ikke mange opplysninger om hvorfor de kom på idéen om å stifte en roklubb akkurat sommeren 1917. Her får vi bare vite at ”herr Elieson ble valgt til at lede møtet”, og at den samme mann gav ”en kort redegjørelse over hva der hidindtil var foretat” og at han ”fremla korrespondancen etc angaaende indkøp av 1 indrigget og 1 outrigget firrer”. Det betyr jo at tanken ikke var ny. Noen hadde ”snakket sammen” tidligere.

Det var kanskje ikke så rart. Flere idrettsforeninger så dagens lys i 1917. Av de mest kjente kan vi nevne fotballklubbene Rosenborg og Lillestrøm. Enda viktigere var det nok at den lokale Sportsklubben Frem ble stiftet den 28. februar. En klubb som allerede året etter skiftet navn til Sandefjord Ballklub. Sandefjord var en by av entreprenører. De var vant til å starte opp ting.

Møtet gikk kjapt unna og ble avsluttet med at kontingenten ble fastsatt til kr 25, som var et betydelig beløp i 1917, nærmere 2000 i dagens kroneverdi. Man ønsket tydeligvis ikke at ”hvermansen” skulle få adgang til klubben, og begrenset for sikkerhets skyld medlemstallet til 20. Olaf Wegger ble valgt til formann, mens Ivar Elieson ble rosjeff, W. Bryde materialforvalter, og Axel Graff kasserer og sekretær. Kontorsjef Koppang måtte nøye seg med å bli ”*supleant til styret*”. Videre bestemte man at forslag til lover skulle legges fram på neste medlems-

møte. Drakten skulle være hvit, med en "lodret grøn stolpe" og man lagde også en skisse til en klubbvimpel med bokstavene SRK i hvitt på en grønn bunn.

Til slutt ble det besluttet at "med tak at motta Konsul Lars Christenes tilbud om benyttelse av hans bod på ytre Stub som midlertidig baathus". Dermed var klubbens beliggenhet bestemt for de neste 45 år. Det ble i tillegg "overladt bestyrelsen at foreslaa indmeldelse i Norges Rofobrund paa første medlemsmöte". Man ønsket altså en plass i den organiserte idretten i Norge.

Det var ingen selvfølge. Idretten var også politisert på denne tiden. Da norsk idrett gjorde sitt første forsøk på en landsomfattende organisering i 1861, kalte de seg "Centralforeningen for Legemsøvelser og Vaabenbrug", hvis fremste hensikt var å styrke forsvaret av landet. Så sent som i 1917 var "Norges Riksforbund for Idræt" primært en forening for borgerskapet. Arbeiderungdommen holdt seg for seg selv. Deres ofte pasifistiske grunnholdning lot seg nok dårlig forene med "legemsøvelser og vaabenbruk". De hadde sin egen organisasjon i "Arbeideres Idrettsforbund". Først i 1940 ble hele idretts-Norge forsøkt samlet, men krigen stanset denne prosessen. Først i 1946 fikk vi det idrettsforbundet vi kjenner i dag.

Den organiserte rosporten i Norge hadde eksistert i mange år. Landets ledende klubb var Christiania Roklubb som ble stiftet allerede i 1878 etter modell av de engelske klubbene. Dette var en eksklusiv klubb og medlemskontingenten ble satt svært høyt. "Norsk forening for roidrett", senere Norges Roforbund ble stiftet i år 1900, og da med arkitekt Ole Sverre fra Christiania som den første formann. Det var altså ikke tilfeldig at gjesten på stiftelsesmøte i Sandefjord var nettopp fra Christiania.

Rosportens internasjonale historie går enda lenger tilbake, og røttene finner vi i Storbritannia. Verdens eldste roklubb, Leander Club i Henley-upon-Thames utenfor London, ble stiftet i 1818. Allerede i 1829 fikk vi den første kapproingen mellom universitetene Oxford og Cambridge. Dette løpet, som vi i dag kjenner under navnet "The Boat Race", er et av verdens mest kjente og sette idrettsarrangementer. Nesten like stor prestisje har The Harvard-Yale Regatta i USA som har eksistert siden 1852. Det internasjonale roforbundet - FISA - ble stiftet i 1892 og er det eldste medlem i den olympiske bevegelse. Roing har derfor vært med siden starten av OL, selv om regattaen i 1896 ble avlyst pga dårlig vær.

Tradisjonelt har rosporten vært en akademisk sport. Forbeholdt de som var, eller skulle bli, en del av eliten i samfunnet. Slik var det også i Norge. Og slik var det sikkert også i Sandefjord de første årene.

At det bare var herrer til stede på møtet, forundrer vel ingen. Idretten hadde vært forbeholdt menn helt siden antikken. Kvinners forsøk på å snike seg med, førte til bestemmelsen om at både atleter og tilskuere måtte kle seg nakne i oldtidens olympiske leker. Rosporten var likevel tidlig ute med å tillate kvinner å delta. Ann Glanville og hennes venninner fra Cornwall hadde allerede i 1833 dratt over til Le Havre i Frankrike og slått et fransk herrelag. Det første dobbelscullerløpet for kvinner ble arrangert i 1870, og i 1927 fant det første konkurransen mellom Oxford og Cambridges kvinnelige roere sted.

Europamesterskapet var åpent for kvinner fra 1954, der for øvrig Sandefjord deltok med en jentefirer.

Likevel ble ikke roing for kvinner en øvelse i OL før i 1976. Der deltok forøvrig Sandefjords Solfrid Johansen og fikk en fjerdeplass i dobbeltsculler. Den siste mannsbastionen falt i 1998, da ærverdige Leander Club i Henley ble tvunget til å ta inn kvinnelige medlemmer. Men de ga opp kampen først etter hardt press fra myndighetene. Åpnet de ikke klubben for kvinner vil de miste en støtte på 1,5 millioner pund til oppussing av klubblokalene.

Men klassekamp og kvinnekamp sto nok ikke på agendaen i møterommet på Hotel Atlantic denne lune sommerkvelden i juni 1917. Herrene Wegger, Elieson, Bryde, Graff, Koppang, og den innbudte gjest Enevold Holm fra Kristiania, hadde utrettet det de skulle. Deretter ble møtet hevet "hvorefter man fortsatte utover aftenen i kameratslig samvær." Det siste er for øvrig strøket over i protokollen. Kanskje ble det ansett som upassende i et offisielt stiftelsesdokument.

Men vi kan regne med at herrene hadde det hyggelig, og allerede hadde begynt å drømme om heder og ære som skulle vinnes på regattabanen, mens sigarrøken senket seg over lokalet. Ganske sikkert diskuterer de byens forretningsliv og den nye næringen, pelagisk hvalfangst. Hele 25 hvalfangstselskaper var startet opp siden 1905 og byen opplevde en eventyrlig økonomisk vekst. Kanskje er det nå tid for å diskutere de truende skyer som dukker opp i horisonten. De har sikkert synspunkter på internasjonal politikk.

Kanskje diskuterer de også litteratur. Både Knut Hamsun, Sigrid Undset og Johan Falkberget hadde kommet med nye bøker dette året. Eller kanskje hørte de på musikk. Original Dixieland Jass Band hadde spilt inn den første jazzplaten i New York, og de første utgavene hadde kommet til Skandinavia. En sjøfartsby som Sandefjord hadde god kontakt med omverden.

En svak pjolter

Båtparken i 1917 besto av de to firerne som allerede var kjøpt inn et halv år før stiftelsesmøtet i på Hotel Atlantic i juli. Iver L. Elieson hadde kommet over båtene i Oslo. De hadde tilhørt den "hensovnende Malmøens Roklub". Prisen for disse to båtene – en innrigger og en utrigger var kr 1100,-.

De første treningen ble drevet fra Ormestad Slip- og Båbyggeri. Treningen hadde slik det står i 10-års jubileums beretningen: "...ofte noksaa gemytlig karakter (...) og ble avsluttet med "en halv øl, og av og til ogsaa en svak pjolter. Det var jo ikke trening til race det gjaldt".

Senere på sommeren flyttet man inn til byen og det båthuset man var tilbudt av konsul Lars Christensen. Beliggenheten rett utenfor sentrum av byen gjorde det enklere å rekruttere ny roere, og i slutten av november 1917 hadde man allerede overskredet det taket man hadde satt for antall medlemmer. 29 hadde meldt seg inn i klubben, hvorav 17 var aktive roere. Dette til tross for at lokalene var ganske kummerlige, og "at der hang noksaa sterk bardelukt igjen i klærne:"

Nytt båthus på Stub

Generalforsamlingen samme år besluttet derfor å bygge et båthus "paa den tomt hr. Olaf Wegger hadde stillet til klubbens disposisjon på Stub". 17. mai 1918 ble båthuset innviet med tilstedeværelse av klubbens styre og byens ordfører O.A. Hoffstad. Byggekostnadene for klubbhuset var kr 16.000.

Man hadde fått et elegant og praktisk bygg, ja, noen vil til og med ha det til at "baathallen var i overkant stor", men kapasiteten ble fort sprengt og kritikken forstummet. Innefor båthallen hadde man et avkledningsrom "med en mengde store og smaa skap med god ventilasjon, saaledes at tøiet tørker". Ovenpå ble det innredet et koselig lite klubbrom "hvor alle vaare fotografier, diplomer osv nu pryder veggene". Utenfor klubbrommet var den en solveranda.

Det nye båthuset bidro til rekrutteringen, og "skaffet klubben saa mange medlemmer som vi turde ta inn". Dette var også godt for økonomien: "Huset har uten tvil ogsaa været en medvirkende aarsak til de store og mange gaver klubben mottok i kontanter som i baater". Konsul Christensen var en av mange rause bidragsytere, som "skjænkete klubben 2 baater".

Samme år arrangerte klubben "den aller første kaproning" – som var et klubblop i innrigger fra Vøra til Stub. Det seirende lag besto av Sverre Iversen, Erling Bjørnstad, Aksel Graff, I. L. Elieson (stroke) og Alf Knudsen (cox). Et løp i sculler ble vunnet av Trygve Brun foran A. Hoffstad, mens Gunnar Gulbrandsen "rodde mot land og gikk rundt" som det så lakonisk står i beretningen.

Sportslig suksess og den første NM-tittelen

Dagene med trening i "gemytlig karakter" etterfulgt av øl og svake pjoltere ble etter hvert erstattet av en mer målrettet innsats. Klubben hadde nå som mål "at møte frem til konkurranse saavel i kreds- som i landskapsroninger", selv om ambisjonene de to første årene ikke var de aller største: "Man visste at chanserne var minimale".

I 1919 deltok klubben i landskaproningen (NM) for første gang. En junior firer bestående av Johs. Dahl, G. Gulbrandsen (de uheldige scullerroeren fra året før), E. Bjørnstad, den allestedsnærværende I. L. Elieson (stroke), og Knudsen (cox). Det gikk ikke så bra. Som det står i beretningen: "Laget rodde i en lånt båt, og formådde ikke å hevde sig. At stroke hadde den første snev av spanskesyken bidrog også til det mindre gode resultat". Spanskesyken var en verdensomspennende influensapandemi som herjet i kjølvannet av første verdenskrig og som krevde over 40 millioner menneskeliv. Elieson kunne prise seg lykkelig over at de gikk bra med ham. I Norge ble nemlig mer enn 1,5 millioner smittet, og mer enn 15.000 døde.

Men fremgangen kom fort. Året 1920 var mye av et gjennombrudd for klubben. For det første søkte klubben og fikk arrangere "landskaproningen" det året. Og for det andre engasjerte klubben en engelsk trener – Mr. Cordery fra Putney – i hele fire uker for å få opp det tekniske nivået på klubbens roere. Det gav resultater, selv om en enda ikke greide å hevde seg mot de beste klubbene i landskapproingen. Men klubben tok sin aller første seier da en firer vant et løp i "den Sørlandske konkurransekrets". På dette historiske laget satt I. B. Brodtkorp, Borger Iversen, Th. Numme, A. Hoffstad (storke) og Trygve Gjertsen (cox).

Allerede i 1921 kunne klubben stille en åtter i landskapproingen i Holtekilen, der det ble en 2. plass bare en lengde etter Christiania. Og det var ikke et hvilket som helst Christianialag, men den berømte åtteren som vant Thames Challenge Cup i Henley samme året. På Sandefjordslaget satt B. Brodtkorp, Arne Hoffstad, Reinert, Elieson, en Skorge, Jean B. Linnae, en Numme, Gunnar Gulbrandsen (stroke) og Dagfinn Holm-Hansen (cox). Også dette laget hadde mottatt "engelsk instruksjon". Man kan undre seg over hvordan klubben hadde midler til å hente over utenlandske trenere. Kan hende samarbeidet man med Christiania som ofte hadde engelske instruktører på denne tiden?

Den sportslige utviklingen gikk altså den rette veien, og i 1925 dukker det opp tre navn som skulle komme til å prege resultatlistene i nesten 10 år. Det var Th. Granerød, Rich Peterson og Chr. F. Petersen. Christian F - som han bare ble kalt i ettertiden - startet som lettvektsroer, og var nær ved å vinne NM allerede i 1925. Året etter gikk Yngvar Pettersen, A. K. Kristoffersen, Th. Granerød og Chr. F. Petersen helt til topps i juniorklassen under Landskapproingen som på nytt ble arrangert på Granholmen. I jubileumsåret 1927 kunne klubben innkassere sitt første Norgesmesterskap. Det skjedde i firer med styrmann på historisk grunn på Hankø. På laget satt Reidar Linnae, Th. Granerød, Rich. Peterson og Christian F. Petersen (stroke) med Thormod Nygaard (cox). Bildet fra jubileumsberetningen fra 1927 viser fem stolte karer med pokalene fra junior og senior innrigger, og beretningen slår fast at "året kan sportslig sett trygt betegnes som det beste i klubbens historie (...) Begeistringen i Sandefjord var stor da roerne kom hjem efter de strålende seiere". Laget ble også tatt ut til Nordisk i København, men der fikk man grundig bank både av dansker og svensker.

Granholmen som regattabane

Beretningene fra de første årene viser at Granholmsundet hyppig ble tatt i bruk som regattabane. Noe som passet ypperlig, siden det er nøyaktig 2000 meter fra Storøya (Skogøy) i sør til Fredøy i nord. Publikumsinteressen rundt den nye sporten var også økende. Vi må huske på at dette var før sport ble kringkastet over eteren. Skulle man se sine nye helter, måtte man møte opp der det skjedde. Den "nationale kaproning" i jubileumsåret 1927 ble, slik Sandefjords Blad så poetisk uttrykker det, "meget av en begivenhet":

"Man fik et klart bevis for at klubbens fremgang har vagt en sterk interesse for rosport. Vi overdriver ikke naar vi skriver at over 1000 tilskuere – som fra båter, holmer og skjær endog! – med spent opmerksomhet fulgte løpene, opmuntret roeren og hyldet seierherrene".

Sju klubber var anmeldt til løpene: Christiania, Drammaen, Trondjem, Fredriksted, Tønsberg,, Studentene (NSR) og Sandefjord. Arrangørklubben var ikke snauere enn at de vant to av løpene, og plasserte seg bra i flere av de andre. Klubben hadde sine ord i behold når de slo fast i jubileumsberetningen i 1927 "at Sandefjord Roklub nu rent sportslig set var paa toppen". I løpet av bare 10 år hadde men altså lyktes med å skape et godt treningsmiljø som gav resultater.

Nytt materiell

Både britiske , danske og tyske båtverft var i 1927 representert i klubbens båtpark. Klubbens nyeste firer var fra Ferdinand Leux i Frankfurt am Main i Tyskland, mens klubbens åtter var fra britiske Sims & Sons, Putney. George Sims fra Hammersmith i London var en kjent båtbygger som selv hadde rodd og vunnet flere løp i England. Han var også leverandør av åtter til universitetene Oxford og Cambridge. Båter som ble benyttet til det årlige prestisjeløpet *The Boat Race* på Themsen. Klubben valgte altså på øverste hylle når de gikk til anskaffelse av nytt materiell.

Robåter er dyre, og til tross for bidrag fra medlemmene, måtte klubben også finne seg andre måter å skaffe seg inntekter på. Spesielt vellykket var de mange markeder man avholdt. "Uten forkleinelse for noen skal her blot nævnes markedet vinteren 1919/20, hvis formann var redaktør Johan H. Eriksen". Dette markedet alene innbrakte kr 7.000,- Samme år loddet klubben ut en motorsykel, som innbrakte ytterligere 7000 kroner. Pengene gikk til avdrag på gjeld man hadde etter oppføring av klubbhuset og innkjøp av materiell. Restgjelden på kr 5000,- i 1917 overlot man til det kommende styre "at hurtigst mulig at bringe ut av verden".

Allsidig trening

I Sandefjord har det alltid vært en kultur for å trene allsidig, og slik var det fra første stund. Klubben kunne i 1927 fortelle at de hadde vunnet "fotløpet Sandefjord Rundt" og tok "første aktie i den opstillede pokal". Cox'en på begynner-laget, Rolf Andreassen vant foran Th. Granerød og Rich Peterson, med Chr. F. Petersen på fjerdeplass. Og som det fastslås i beretningen: "Treningen til dette fotløp hjalp oss godt til årets roseiere".

Og det var ikke bare i løping klubben hevdet seg: "Paa ski har vi også har gutter, der har hævdet seg bra i de langrend klubbene arrangerer her i Sandefjord". Og så avsluttes beretningen med en påminnelse til klubbens eldre garde: "Endvidere vil vi haape at endnu flere ældre vil slutte op om klubben, drive den herligste av al roning, nemlig baderoningen, hvortil klubben byr paa det rette materiell. Disse ældre roere kunne da samtidig ta sig av beynderinstruktionen. Som det gaar nu, ligger der for meget arbeide paa et par mand."

Når man leser dette, kan en ikke unngå å tenke at mye er ved det samme 90 år seinere. Fortsatt er man opptatt av rekruttering, økonomi og de sportslige resultater. Man trener allsidig med løping og ski som alternativ trening i vinterhalvåret, og overarbeidede trenere kan fortsatt tenke seg å få hjelp til begynnerinstruksjon. Skjønt, den "herligste av al roning, baderoningen" er det vel ikke så mye av lenger. Selv klubbens gråhårede masterroere, er nå mer opptatt av å prestere på regattabanen, enn å dra på badetur i fjorden.

Jubileumsberetningen i 1927 hadde et sterkt sportslig fokus, et fokus Roklubben har beholdt i alle sine hundre år. Her listet man opp treningsregler, forslag til diett og regler for oppnåelse av idrettsmerket. Noen av disse reglene kan virke fremmede for oss - de er tross alt barn av sin tid – men fokus var på å fremme gode idrettslige prestasjoner, en sunn livsstil, og fremfor alt kameratskap og samhold. Man var seg også bevisst at roing var en idrett som stilte spesielle krav til utøverne:

"Da rosporten er en av de mest krævende idrætsgrene som findes, maa forberedelsen ogsaa foregaa mer planmæssig end nødvendig i andre idrætsgrener. Følgende maa strengt overholdes i træningstiden: (1) Ingen røkning. (2) Intet brændevin og vin. (3) Lite eller intet øl, og (4) Rikelig søvn, gaa i seng før kl 11."

Så kom det noen mer generelle kostholdsråd:

"Dietten bør bestaa av vanlig kraftig kost med utelukkelse av særlig ufordøielige saker. Spis heller ofte end for meget av gangen, og la det være minst 2 timer mellom siste maaltid og træningens begyndelse."

Maten skulle altså være variert og sunn, men en skulle ikke være fanatisk. Søtsaker ble tolerert, men innenfor en grense:

"Under den hardeste træningsperiode føler de fleste en ekstra trang til søte saker og denne kan man gjerne gi efter for ved at spise mer av marmelader og lignende – Dog maa det naturligvis tas hensyn til den enkelte roers vekt".

Man var seg bevisst at roing først og fremst var en lagsport, og hadde i den forbindelse formulert følgende regler:

"Husk derfor alltid: (1) at underkaste dig den disiplin som Routvalget fordrer av ethvert træende mandsskap. (2) ikke at være ubehagelig mot dine kamerater selv om du paa grund av træthet eller andet er irritert, og (3) at vise hjelpsomhet med raad og vink overfor dine kamerater, og sist men ikke minst, hvis du synes roningen kjeder dig saa bør du la reserven rykke ind straks – før det er for sent".

Den siste formuleringen kan virke litt pussig, men den tyder i hvert fall på at man var opptatt av at de som rodde var motivert. Skulle det ros aktivt, så skulle det satses seriøst. Var man ikke motivert for det, fikk en enten kutte ut roingen og slippe andre til på laget, eller velge den mer behagelige "baderoningen". På mange måter er dette en holdning som Sandefjord Roklubb har også i dag. Alle er velkomne, men skal du satse på konkurranseroing, så forutsetter klubben at du gjør det med seriøsitet og engasjement.

Til slutt avsluttes jubileumsberetningen i 1927 med en oppfordring til alle aktive roere om å ta idrettsmerket "som et lite bevis paa at træningen sommer som vinter drives paa en alsidig basis. Roudvalget er behjælpelig med raad og vink."

Dette går jo rett inn i dagens idrettsdebatt om tidlig spesialisering. På Roklubben har man synes det var greit at unge utøvere prøvde seg i andre idrettsgrener som et supplement til roingen. Dette til tross for at romaskinenes inntog nå har gjort rotreningen mer og mer spesifikk, også i ung alder.

Man kan i hvert fall slå fast at i 1927, var man opptatt av allsidig trening. I den forbindelse kan det passe med et mer moderne sitat som tidligere landslagstrener og medlem av Olympiatoppen, Åke Fiskerstrand kom med på en samling i Sandefjord i 2001: "Det er nesten ikke mulig å trene for mye. Men en kan trene med for høy intensitet, og for lite allsidig".

Sandefjords Roklub av 1927 var altså langt fremme i sin tenkning rundt trening. Når man leser dette, kan en ikke unngå å tenke at mye er ved det samme 90 år seinere. Fortsatt er man opptatt av rekruttering, økonomi og de sportslige resultater. Man trener allsidig med løping og ski som alternativ trening i vinterhalvåret. Og rosjefen kan fortsatt tenke seg å få hjelp til begynnerinstruksjon. Skjønt, den "herligste av al roning, baderoning" er det vel ikke så mye av lenger. Selv klubbens gråhårede masterroere, er nå mer opptatt av å prestere på regattabanen, enn å dra på badetur i fjorden.

England var landet, og Christiania var klubben

Det var ikke uten grunn at man i jubileumsberetning fra 1927 omtaler England som "moderlandet" når det gjelder roing. Det var der man startet med kapproing – verdens eldste klub ble stiftet i 1818 - og det var sporten utviklet seg og spredde seg videre, først til andre europeiske land, men via det britiske imperiet til land som USA, Canada, Australia og New Zealand – alle land som nå er store ronasjoner.

I den engelskspråklige landene er roidretten først og fremst en stor skole- og universitetssport. I disse landene driver man også med helt andre typer regattaer enn den tradisjonelle olympiske 2000-meteren. Regatta-former som *head races*, *bumps races* og *stake races* drives parallelt med *side by side-races*.

Head-races drives som regel om våren, som en forberedelse til regattasesongen, eller som en avslutning på denne, og er elveløp med intervall-start på distanser mellom 2 og 12000 meter. De to meste kjente regattaene av denne typen er *Head of the River* på Themsen (London) og *Head of the Charles* i Boston. *Head of the River* ble startet av rolegenden Steve Fairbairn, som uttalte at hensikten med løpet var å få roeren til å trene mye: "*It is not a race, it is merely a means of getting crews to do long rows*".

Bumps-races, som Erling Groth beskriver nedenfor, er en slags "sisten-lek" med intervall-start som går ut på å ta igjen laget foran og berøre båten (*bumps*). Neste dag vil så de to båtene bytte plass. Naturlig nok har det lett for å oppstå skader i denne type løp, og derfor er det vanlig at coxen på laget som blir tatt igjen, erkjenner dette før kollisjonen fysisk finner sted. Oxford og Cambridge arrangerer fremdeles *bumps-race* for sine ulike fakulteter (*colleges*) hvert år.

Stake races ble utviklet i USA og går ut på at den rodde distansen går rundt en bøye eller stake (*stake*). Den er populær blant tilskuerne, siden de da får se både start og innkomst. 180-graders svingen setter store krav til rormannen. Denne formen for roing praktiseres nå også i den såkalte *coastal rowing*, ofte da utvidet til en trekantet bane, som i seiling.

Side-by-side races er den klassiske formen, der båtene møtes to og to i en utslagsregatta. Regattaen i *Henley* arrangeres slik. Distansen der er på 2.112 meter. Andre varianter av dette er *The Boat Race* mellom Oxford og Cambridge som arrangeres på Themsen hvert år i overgangen mars/april. Distansen her er 4,2 miles eller 6,8 km. En avlegger av dette er den årlige *Harvard-Yale Boat Race* i USA med en tilsvarende distanse.

Olympiske regattaer og internasjonale og nasjonale mesterskap arrangeres som et *side-by-side race* med flere baner, som regel 6, og gjennom et utslagssystem av forsøks- og oppsamlingsheat, semifinaler og finaler, kåres det til slutt en vinner. Distansen her er alltid 2000 meter.

En Sandefjordsroers inntrykk fra Oxford

Rosjefen i Sandefjords Roklub i jubileumsåret 1927, Erling Groth, hadde studert i Oxford, og forteller i en artikkel i jubileumsberetningen om roerfaringene sine derfra:

"Det første indtrykk en "freshman" - ny student av året – faar av Oxford-roningen er ikke saa imponerende. Han kommer ned til Isis, som Themsen kaldes deroppe, og finner en rekke "barges" – de store husbaatene hvorav hvert college har sin og som tjener som klubhus. På den anden side av eleven ligger i ensom majestet "The Varisty Boat House".

Groth forteller videre om hvordan instruksjonen foregår på halvutriggede båter med faste seter. Disse danner så grunnlaget for uttakning til *the Torpids*, åttre med faste seter som benyttes i de såkalte *bumps races* fakultetene i mellom. Hensikten med dette er selvfølgelig at mange studenter ikke har noen ro-bakgrunn når de kommer til universitetene. For at de skal kunne begynne å ro og konkurrere ganske raskt, benytter man disse stø og robuste båtene som dessuten tåler en trøkk i *bumps-race*'ene. Parallelt med dette foregår treningen i to såkalte *trial-eights*, der mer erfarne roere konkurrerer om å komme opp i åtteren som skal konkurrere med Cambridge i *The Boat Race* hvert år.

Men roerne som sliter i *the Torpids* kan bare drømme om dette, der de på ettervinteren sliter seg opp og ned elven med ømme baker på faste sleider i et forsøk på å lære seg å beherske den vanskelige rosporten. Det kan av og til være bitende kaldt. Groth forteller:

"Programmet for eftermiddagen er som regel to turer i otter. Her faar man instruksjonen fra land, hvor instruktøren følger baaten på sykkel, undertiden til hest. Av og til har man en lang tur nedover eleven, gjennom et par sluser, med stans for at drikke te ved et vertshus eller lignende. Surt er det ofte at ro paa denne tid; det hender at vandet fryser paa aarene og langs baatsiden; et aar maatte kaproingen i februar indstilles. Man kjørte med hest og slede paa elven og lavet istedenfor folkefest paa isen, med stekning av hele okser og lignende"

Men studentene er ikke kommet til Oxford bare for å ro, skjønt det skjer jo også. Derfor er det strenge krav til studieprogresjon for roerne. Greier de ikke de oppsatte eksamenene blir de satt ut av laget. Etter morgentreningen – som innføres når roerne har fått et tilstrekkelig grunnlag – venter frokost og studier, også i de mest intense treningsperiodene:

"Efter morgentreningen venter en solid frokost: fisk, et par egg, nøtter, frukt, toast og marmelade med te. Tiden fra 9 til 1 forutsættes helliget arbeidet. Efter en kort lunsj, ror man saa før man tar te ved 4-5-tiden, bare med et par havrekjeks, for saa til gjengjæld at komme saa meget frykteligere igjen til hvad der for mange staar som dagens feststund, middagen. Den lar intet tilbake at

ønske hvad kvantum og kvalitet angaar; man faar kjøt, fisk og dessert, og rundt bordet gaar det fra mand til mand svære krus med øl (...) Snakker man om arbeide ved bordet, maa man gi en omgang."

Roere har et stort behov for mat og drikke. Energibehovet er stort, og derfor er ernæringen viktig. Forpleiningen i Oxford er den aller beste, men ellers tåles det ikke noen utskeielser:

"Kl 10 ½ gaar styrmændene rundt og passer at alle mand er i seng. De siste uker før konkurranse faar man ikke spise ut over de reglementerte maaltider, man faar ikke lov til at besøke en kinematograf; alt skal overhodet ofres for roingen."

Etter tre uker med "*strict training*", starter konkurransene. Det ros en hel uke. Hver dag starter det ca 40 båter med to lengders mellomrom i såkalte *bump races*:

"Hver baat søker saa med sin baug at berøre den foregaaende, enten det nu blir dennes skrog, ror eller aarer. Saa snart dette – bumpingen – skjer strekker styrmannen i den første baat sin arm i veiret og begge baater kommer saa hurtigst mulig ind til bredden for ikke å være i veien for de efterfølgende. Den næste dag vil saa disse to baater skifte plass i rekken"

Hvordan kåres så vinneren, og hva er premien?

"Hvis et lag opnaar et tilstrekkelig antall "bumbs" faar hver av roerne den åre han har brukt i racet, og vedkommende college gir en stor "bump supper" til ære for dem. Det samme opnaar den baat som er "Head of the River", dvs den baat som starter først den første dag og klarer å holde sin posisjon."

Man ror ikke i "*splendid isolation*", som det heter. Tilskuerne er på plass rundt elven, og det er liv og røre over alt:

"Hvert college har fuldt med sine tilhængere, som følger baatene paa land, brølende opomuntringsrop av sin lungers fulde kraft. Naar en baat gaar op, fyres det av to-tre revolverskud. Det er signal til styrmanden om at nu kan han ta sit bump. Det er i det hele tat ikke saa verst livlig paa land."

Et "*bump*" skjer som regel etter en 3-4 minutters roing, og takten er høy, opp til 36-48 tak i minutter med fokus på beinarbeidet. Alt under 40 i takt, kalles foraktfullt for padling. Det krever gode forberedelser, og trenerne vet hvordan de skal jage sin aktive opp i takt. I så måte hadde treneren til Groths lag et handicap:

"Vor instruktør var prest, og hans store sorg var at han ikke kunde faa git sin instruksjon det fornødne eftertryk, eftersom han ikke kunde bande".

Når roingen i de sleideløse *Torpid*s er over, går man over til roing med sleide. Først i klinkbygget åtter og firer, og så i kravellbygde åttetre. Roing med sleide er snillere med bakenden – "*og skaaner en for mange kjedelige fornemmelser*" – og været er nå også blitt mildere og mer behagelig. I juni kommer venner og familie kommer på besøk for å bivåne regatten "*Oxford Summer Eights*", som er en sosial begivenhet:

"Utenom banen er elven dekket av kanoer og baater, næsten som på Henley. Det vrirmler av presse- og filmfotografer (...) og man faar anledning til at iaktta sin egen baat paa kino. Med disse kaproninger kulminerer rosesongen. Efterpaa blir det bare rodd litt sculler, bortset fra de forholdsvis faa lag som gaar i trening for den store dyst ved Henley vel en maaned senere."

Så langt Erling Groth. Vi kan tilføye at mange norske roklubber med god økonomi hentet over engelske instruktører før krigen. Spesielt gjaldt det Christiania hvis Grand Old Man - Hannibal Fegth - selv hadde en bakgrunn fra England. Han var den første vinner av norgesmesterskapet i singel sculler i 1901, og var også med på åtteren som tok bronse under OL i Stockholm i 1912. Han fortsatte sitt virke i engelsk klubbånd på Christianias klubbhus - "Kongen" - helt til sin død i 1967. Så sent som i 1965 var han i Henley som lagleder for en firer fra Christiania - 85 år gammel. Dette laget gikk helt til finalen. Hans største øyeblikk var nok allikevel triumfen i *Thames Challenge Cup* i Henley-regattaen i 1921, også da som lagleder. En triumf som har ridd flere generasjoner med Christiania-roere som en mare, siden de til tross for utallige forsøk aldri har greid å gjenta triumfen.

Vi kan gå ut fra at også Sandefjord var påvirket av den engelske rotilen. Etableringen av Roklubbens Råd var nok et utslag av en slik herreklubb-tenkning. Vi vet også at man i mange år (og fremdeles) hadde en særlig relasjon med Christiania Roklubb. Det var dit en henvendte seg når en skulle kjøpe båter i 1900. Et representant fra Christiania var til stede da klubben ble stiftet på nytt i 1917. Klubbens første NM-vinner hadde "*mottatt engelsk instruksjon*", sikkert etter bistand fra Christiania. I tillegg har man "lånt" roere av hverandre og rodd med kombinasjonsbåter internasjonalt. Når Sandefjordsroere har studert i Oslo eller avtjent verneplikten der, er det ofte Christiania som har vært alternativet, også i moderne tid. Til Roklubbens ti-års jubileum i 1927 sendte Hannibal Fegth en særskilt hilsen:

"Det er os en særlig glede ved Sandefjords Roklubs 10 aars jubilæum at bringe klubben en hilsen om fortsat fremgang og trivsel. Vi komplimenterer samtidig klubben for, hvad den hittil har nedlagt av interessert og dyktig arbeide paa at fremme vor sunde og utviklende rosport (...) For de av os, der hadde den fornøielse at være til stede ved landskaproningen i Sandefjord 1920, var den en glæde at se, paa hvilken udmerket maate klubben skilte fra dette arrangement, og vi medbringer fra denne regatta de beste minder.

Og så avslutter han: "Vi ønsker klubben all mulig fremgang, og det vil alltid være Christiania Roklub en glæde at møte lag fra Sandefjord".

I de nitti årene som er gått siden da har det vært mange dyster mellom Sandefjord og Christiania, men kanskje ikke alltid med like stor glede for det tapende lag. Vi har uansett respektert hverandre, slik forholdet kan bli mellom en stor, voksen og kanskje litt utilnærmelig storebror, og en mindre, ertelysten og kanskje litt plagsom lillebror.

Langtursroing

På roklubben på 1960- og 70 tallet hadde vi en tung toer innrigger i glassfiber som bare gikk under navnet "Tortur" siden den både var så tung å bære og ro at vi helst unngikk den. Vi forsto heller ikke hvorfor man hadde brukt penger på en slik båt, når en manglet moderne racemateriell. Men de "gamle" den gang snakket seg varme om turroingens gleder, og mimret tilbake til den gang man rodde tur-retur Strømstad på en helg, og da klubbens roere la ut på tur til fjerne mål som Stockholm og København. Vi som vart unge da, ristet på hodet, og mente at selv Gøteälv-rodden var i lengste laget med sine 20 km.

Langtursentusiasten framfor alle andre var nok Erling Groth, som vi nettopp har møtt i kapitlet om Englands innflytelse og roing i Oxford på 1920-tallet. Etter at den aktive karrieren var over, satset han på turroing. Her følger et utdrag fra klubbens 50 års jubileumseberetning som tar for seg et par av de virkelig lange turene han og hans kamerater dro ut på i mellomkrigsårene. Overskriften var "Fjerne år og farvann", men først en poetisk innledning:

*Saltdvandsskvær fra aaren
spurt i vaarfrisk morgen
pipehvil en middagstime
dis av sol og hete
saar av salt og væte
stille skvulp i solfaldstime
det har givet
fjernt fra byens kiv og larm
roerlivet
dets egen rike charm*

"Vinteren 1926/27 studerer Per Gulliksen og undertegnede kartet: Det blir altså fløtet tømme fra Dalsland til Haldenvassdraget. Altså må det la seg gjøre å komme over med båt. Cox blir Finn Gran. Første strekk gjennom Vrengen til Strømstad tar 11 timer. Siden går det i passende etapper nedover Bohuslän-kysten. SÖtenkanalen eksisterte ikke på den tiden, og været kunne være "svårt". Men vi kommer trygt inn til Smøgen. Derfra innenskjærs til Uddevalla, og vi Göteborg gjennom Trollhättans kanal og Vänern opp til Dalslands kanal.

Så blir vår toer – "kanoten" som svenskene kaller den, tatt på tømmerkjere over fra Stora Le til Haldenvassdraget. Fra Tistedalen til Halden går den på lastebil. Siste strekk hjem fra Fredrikstad til Sandefjord tar 8 timer"

Men Groth og co legger ut på flere turer. Turen ned til København tar fjorten dager, også denne gang i toer med styrmann. Da kunne en bytte på å ro og hvile. De får kraftig motvind når de skal rundt Kullen, og må ta båten på lastebil til Helsingborg. Fra København tar de rutebåt tilbake til Oslo. Men Groth anbefaler

eventuelle etterfølgere å ta turen den andre veien på grunn av at strøm- og vindforholdene da er gunstigere.

I 1930 tar de turen opp Telemarkskanalen til Dalen, så gjennom Vråvann og Nisservann til Treungen. Derfra sendes båten pr. jernbane til Arendal, og så ror de hjem derfra. Deltakere på denne turen var Groth, Sigurd Bang og Alf Klungseth.

Den virkelig manndomsprøven var likevel turen til Stockholm i 1933. De hadde gjort et forsøk i 1932, men måtte snu da en av roerne – Per Andresen - plutselig blir dårlig. Kursen legges om til Göteborg der den uheldige Andersen (eller kanskje vi heller skal si heldige – dette kunne jo gått riktig galt) blir operert for blindtarmbetennelse. De andre overnatter på Göteborg Roddforening, før de får sendt ned en erstatte som kan ta turen hjemover.

I 1933 gikk det bedre. I tillegg til Groth deltar denne gang Arne Paulsen og Carr Thorsen. Målet var på nytt Stockholm. Vi lar Groth fortsette:

”Vi er stort sett heldige med været i Bohuslän og helt til vestsiden av Vättern. Men den kommer vi ikke over. Vi blir liggende værfast, og må til slutt hyre en fiskerbåt, som tar vår toer over. Via kanalen kommer vi så ut i Østersjøen og følger kysten til Södertälje. Herfra gjennom Mälaren opp til Stockholm. Der finner vi en passende stentrapp foran Stadshuset hvor vi kan legge til. Dessverre varer ikke det lenge. Stedet er forbeholdt besøk av fremmede statsoverhoder og andre honoratiores – vi savnet også den røde løperen”.

Det har vært drevet langtursroing siden også, men lite av dette kan måle seg med disse imponerende turene på 1920- og 30 tallet. Stort sett nøyde man seg med en tur over til Svenskekysten, eller nedover til Sørlandet. Så sent som på 1970-tallet var det en gjeng som rodde opp Telemarks-kanalen til Dalen. Men i de senere år har det vært lite turroing. Dette er synd, for det er et aspekt ved roporten som holdes svært levende i andre land. Du trenger ikke dra lenger enn til Danmark, så vil du se toer og firer innrigger på tur langs kysten fra roklubb til roklubb, der de ofte får overnatte og lage mat. Det er en lang tradisjon der for at klubbene får låne klubblokaler av hverandre. Noe vi selv har nytt gått av under våre besøk i København.

I Tyskland foregår langtursroing i gig-båter, der man har to årer pr. mann. Det er langt behageligere enn å ro innrigger der en ganske fort føler seg skjev i ryggen. De tyske elvene er da også som skapt å ro på. Tyskerne har også en egen ”*Equator-preis*” som tildeles dem som har rodd 40.077 km – tilsvarende distansen rundt ekvator. Så da er det kanskje på tide å begynne? Bruk ”langtursroing” som søkerord på nettet, og du får se hvilke muligheter som finnes.